

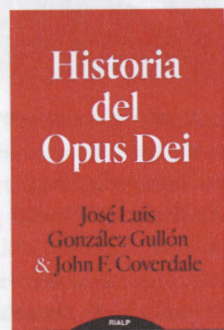
tat uns quants quadres. Per això, aprecia molt els dots artístics de sant Josepmaria —quan era jove havia pensat ser arquitecte—. I així, en molts viatges fotografiava detalls arquitectònics, solucions constructives, que després transmetia a l'estudi d'arquitectes per plasmar-los als projectes apostòlics que impulsava sant Josepmaria, com la seu central de l'Obra al carrer de Bruno Buozzi, o el Col·legi Romà de la Santa Creu a Cavabianca, als afores de Roma.

També acompanya sant Josepmaria i els “custodes” en el seu descans d'estiu a diversos llocs. En aquestes ocasions, sobretot al nord d'Itàlia, el Javier “descansa” amb sant Josepmaria i els dos “custodes”, compartint l'horari i el pla de vida espiritual que traçaven per a aquests dies. És una convivència familiar d'unes quantes setmanes en cases d'estiueig llogades o cedides per alguna família amiga. Així, és a Gagliano Aterno el 1967; a Sant'Ambrogio Olona, Varese, el 1968; a Pian di Sole, Premeno (1969, 1970); a Gaglio (1971), i, finalment, a Civenna, Altra Brianza, durant els estiueigs de 1972 i 1973.

Eren anys del postconcili, difícils per a l'Església. En aquest context, Álvaro del Portillo s'esforçava perquè descansés i es distraigués de manera serena i tranquil·la. Sant Josepmaria patia molt per aquesta crisi que va delmar molts ordes religiosos i va buidar seminaris, alhora que estenia un clima de desobediència dins de l'Església. I, per això, al final d'aquests anys, va escriure una sèrie de cartes als membres de l'Obra, que va anomenar “campanades”, per encoratjar-los a ser fidels i a resar per l'Església.

La dedicatòria del llibre és a l'actual Prelat de l'Obra, Fernando Ocariz, el qual va animar decididament el Javier a escriure aquest llibre. I afegeix: “amb l'esperança que faci molt bé a qui ho llegeixi”. Segur que es complirà aquest desig, en primer lloc, en els seguidors de sant Josepmaria, però també en molts altres que apreciarien que un sant, abans que sant, és home. I un home normal, en què el que destaca, segons l'autor, és l'afecte que desprèn envers totes les persones que s'ha anat trobant al llarg de la seva vida.

Eduard Ventura

Historia del Opus Dei
José Luis González Gullón y John F. Coverdale
Madrid, Rialp, 2021, 699 pàgs.

Fins ara, explicar la història de l'Opus Dei havia estat en gran mesura explicar la vida del seu fundador, Josepmaria Escrivà de Balaguer, canonitzat pel papa Joan Pau II a l'octubre del 2002. Tanmateix, en aquesta obra de gairebé 700 pàgines, els historiadors José Luis González Gullón i John F. Coverdale s'enfronten al repte de presentar al lector una història global, completa, no tan lligada al fundador —encara que evi-

dentment no deixi de ser un element fonamental— i donant un protagonisme més gran a la institució en si mateixa i als membres que la componen.

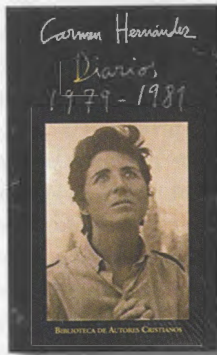
El llibre s'estructura en cinc blocs grans, que segueixen la cronologia habitual per narrar la història de l'Opus Dei. Els dos primers són els menys originals, precisament pel protagonisme més gran d'Escrivà. El primer se centra en el naixement de la institució i en els seus primers anys de vida, des del 1928 fins al final de la guerra civil espanyola el 1939; el segon aborda les primeres aprovacions i l'expansió inicial, fins al 1950. Al tercer, els autors aposten per condensar un dels períodes de major creixement de la institució, 1950-1962, en què es va estendre pels cinc continents, així com per explicar molts dels elements clau de la fesomia espiritual de l'Opus Dei —com ara l'organització interna o un epígraf dedicat a “l'actuació individual a la societat” dels seus membres—; al quart capítol, que abasta fins a la mort del fundador el 1975, els autors continuen amb aquest tipus d'explicacions, així com amb l'inici de l'itinerari jurídic de l'Opus Dei, començat en vida del fundador però que ja va acabar en temps del primer successor. De fet, els capítols cinc i sis se centren, respectivament, en els anys en què van estar al capdavant d'aquesta institució els seus dos primers successors, Álvaro del Portillo fins al 1994 i Javier Echevarría des d'aleshores i fins al 2016, on es dona per conclòs el llibre. Els autors, de totes maneres, afegeixen un breu epíleg final dedicat als últims anys, en què és prelat de l'Opus Dei Fernando Ocariz, encaminats al centenari de l'Opus Dei.

Encara que l'ordre cronològic és correcte, el fet que aquests cinc blocs se subdivideixin, alhora, en diversos apartats, genera de vegades certa confusió en el lector, que corre el risc d'oblidar-se de quin capítol es trobava. A més, en tractar-se d'una obra extensa, i d'una institució amb matisos, estructures i dinàmiques tan àmplies en el temps i l'espai, també es fan alguns salts en cronologia i temes al llarg del text que poden resultar una mica confusos. En general, però, la lectura resulta enriquidora per l'exhaustivitat, profunda i ordenada. Cal agrair l'esforç realitzat pels autors per assolir l'objectiu indicat a la introducció: analitzar l'expansió del missatge de l'Opus Dei a l'Església i a la societat a través tant de la institució com de les persones que pertanyen o participen dels seus apostolats. Destaca l'ús de fonts originals, especialment l'Arxiu General de la Prelatura, d'una àmplia bibliografia i, com a element molt valuós, de la història oral, al voltant d'unes 200 persones.

La novetat d'aquesta obra és evident, ja que fa un recorregut fins ara inèdit, en temàtica i en cronologia. A més, narra la seva història connectant l'Opus Dei amb el context. Així, s'agraeix que els autors introdueixin cada capítol amb una relació breu però completa d'esdeveniments històrics, que situen el lector en el temps. Potser un pas més hauria estat que aquesta contextualització estigués més integrada i filada directament amb la història de l'Opus Dei i no només com una introducció al capítol. Així mateix, destaca l'interès per explicar amb amplitud i exhaustivitat l'esperit de l'Opus Dei, i es percep l'afany per mostrar una història transparent, també en les difi-

cultats o polèmiques que ha tingut la institució. En resum, és un llibre valuós, més descriptiu que interpretatiu, que obre la porta a futures investigacions, que aprofundeixin no només en els fets sinó també en la seva interpretació.

Ana Escauriaza

Carmen Hernández

Notas biográficas

Cayuela, A.

Madrid: BAC, 2021, 404 pàgs.

“Estimats germans”, diu Kiko Argüello en el pròleg d’aquest llibre, adreçant-se als seus germans en el Camí, “us presentem algunes notes biogràfiques de Carmen Hernández perquè la pugueu conèixer millor. Déu em va escollir a mi com va escollir la Carmen per fer una obra al servei de l’Església. El Camí Neocatecumenal li deu molt a la Carmen, moltíssim; el Camí no existiria sense ella, sense la seva visió teològica”.

El 19 de juliol de 2021, cinquè aniversari de la mort de Carmen Hernández (1930-2016), durant la missa presidida pel cardenal de Madrid, Mons. Carlos Osoro, a

la Catedral de l’Almudena va tenir lloc la petició d’obertura de la causa de beatificació de la Carmen. Segons explica el coordinador de la causa canònica, Charlie Metola, calia disposar d’una biografia ben fonamentada en documents històrics, d’aquí que n’encarreguessin al professor i escriptor Aquilino Cayuela l’elaboració fa uns quants anys.

El llibre té dues parts. La primera comprèn des que neix fins que coneix el Kiko als 34 anys. La segona part abraça els 50 anys en què amb el Kiko coincideixen (aquesta és la paraula utilitzada, no fa servir la paraula “funden”; no els agrada) el Camí Neocatecumenal.

La primera part, que es llegeix molt bé, i t’atrapa gairebé com una novel·la d’aventures, ocupa pràcticament la meitat del llibre i dona raó de moltes de les coses que sorgeixen després i que són pròpies del carisma neocatecumenal.

Es veu i es palpa la profunda vida interior de la Carmen. Té en la seva època universitària com a director espiritual el Pare Valentín Sánchez Ruiz S. J., que havia estat el director espiritual de sant Josepmaria Escrivá. Aquest Pare la posa en contacte amb el llibre de les meditacions del Pare La Puente, que, segons la Carmen, la introdueix en el coneixement i la contemplació de les Sagrades Escripures: els salms, els profetes i els evangelis.

Narra en aquesta primera part els seus desitjos missioners: primer a l’Índia, després a Bolívia. Però el Senyor vol una altra cosa, i acaba a Barcelona, assistint a unes classes de litúrgia de Mn. Pere Farnés, que li obre tot un camp nou per